עא: המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל. פ"ה עקור אילנך לכשיכנס ותימה דמה כמ(ה) הוא זה דתנא ליה שאינו רוצה לעולם להסתלק מן הקרקע ואין ה"נ דמסי מ"ל עקור אילנך לכשיכנס ועוד מדמסיק בתר הכי דאי נפלי הדר שמיל להו משמע דעד השתא הא דקתמר יש לו קרקע היינו לזרוע תחת האילן ועל זה אינו מפרש שום טעם ועוד קשה דהשתא משמע דטפי אית ליה בקרקע (ו) דמשייר לפניו ג' אילנות ממאי דאית ליה דרך כשמשייר בור ודות לר"ע ונלוקח הוי איפכא דקנה ג' לא קנה קרקע לפי מה דפרישית בפרק חזקת הבתים (לעיל דף נ.) וקנה בור ודות יש לו דרך לר"ע על כן נראה לר"י לפרש דאי (ב) לאו דלא שייר כלל קרקע לימא ליה עקור אילנך לגמרי ולכך זקוק הוא לשייר הקרקע ליעקת האילן ומיגו דנחת לזיורא משייר נמי קרקע לזרוע סביב האילן וליטע אחר במקומו לכשיכנס כדמסיק אבל גבי לוקח לא שייך למימר הכי מגו דזכין קרקע ליעקת האילן זכין נמי לזרוע סביב וליטע אחר במקומו שהמוכר מה שהוא רוצה מוכר ומה שרוצה משייר אבל הלוקח אינו קונה מה שהוא רוצה מה שהמוכר רוצה למכור לו וא"ת דהשתא משמע דטפי משייר קרקע עם האילן ממה שמשייר דרך לבור ודות ונעיל משמע דאי לאו דרב הונא הוה אמינא מכר קרקע ושייר (ג) אילנות שנים אין לו קרקע אפילו לרבנן כדמסיק דאי נפלי הדר שמיל להו ואמאי הא (ג)לרבי כשמשייר בור ודות יש לו דרך א"כ כ"ש שיש לו קרקע עם האילנות ששייר כדפי' וי"ל דה"מ מעיקרא דלא ידעינן טעמא דמיגו דנחת לזיורא משייר טפי דרך לבור ודות לפי שהוא צריך יותר דרך לבור ודות ממה שצריך לקרקע בשביל האילן אבל השתא דאשמועינן רב הונא טעמא מיגו דנחת לזיורא שייר טפי קרקע עם האילן מדמשייר דרך עם בור ודות והא ודאי ביעקת האילן משייר טפי מדרך לבוי עלמא שאינו רוצה לקנותו:

ואי בלקא דעתך שיורי משייר בו'. תימה לר"י ולר"ת דמ"מ לאו מדנפשייהו ינקי *דלא שייר אלא חוזה לו כמלא חוזה וסלו כדאמרינן בפרק הספינה (לקמן דף פב.) והאילן יונק ט"ז אמה וי"ל דלא מפליג ר"ש ואמר אפילו חרוב ושקמה שנעקרו יונקים חוץ לט"ז אמה קאמר דהקדים ואמאי הא לא ינקי משדה הקדש שקנה כל הקרקע שתחת ענפיו וחוזה להן כמלא חוזה וסלו א"כ כשהוא מוכר לאחרים לא קנה הלוקח אלא חוזה להן כמלא חוזה וסלו אבל הכא כשמשייר לעצמו משייר כל צורך יניקת האילן: **מדנפשייהו** קא ינקי. תימה מאי קשיא ליה נהי דגבי מכר אמר דמשייר קרקע בהדי אילן גבי הקדש לא משייר דמקדים טפי בעין יפה מקדיש ממוכר וכי האי גוונא פריך לקמן לר"ש אליבא דמ"ד מקדיש אילן אחד לא הקדיש קרקע אי אליבא דר"ע האמר מוכר בעין יפה מוכר לענין דרך כל שכן מקדיש דמקדיש טפי בעין יפה הוא מקדיש להיות קרקע קדושה לגבי אילן אע"ג דנמכר אין הקרקע מכוהה עם האילן דכן צריך לפרש כדפרישית בחזקת הבתים (לעיל דף לו: ד"ה ממטע ג) והיה ר"י מתרץ דהכא לא בעי לשנויי הכי משום דאית לן לדמויי הקדש או למכר או למתנה וא"כ לא הוה דמי לחד מיניהו דנמכר משייר בהדי אילן קרקע ולמתנה נמי לא דמי דנמתנה נתן את כולן אבל לקמן פריך שפיר דכיון דסבר ר"ע דמוכר בעין יפה מוכר א"כ מקדיש בעין יפה מקדיש כמו נמתנה דנמתנה נמי הוי דינא דכי יהיב ג' אילנות בזה אחר זה יהיב נמי קרקע וחזר בו ר"י דא"כ מגופה דמתניתין תפשוט דר"ש דלא כר"ע דנמתנה לכולי עלמא נתן את כולן ובהקדש קאמר ר"ש דלא הקדיש את כולן ובמסקנא נמי מפרש דר"ש לדבריהם דרבנן קאמר פירוש די לכם אם מעשו עין יפה בהקדש מעט יותר ממכר והקדיש כל הקרקע ולא תאמרו בהקדש בעין יפה כמו במתנה ואומר ר"י (ד) לר"ש דודאי דלא עביד בהקדש כחו כמתנה אין נראה לגמרא שיהא בהקדש עין יפה טפי ממכר אלא פורתא דהיינו לענין שאם הקדיש אילן הקדיש נמי קרקע אף על גב דנמכר לא מכר קרקע עם האילן אבל עין יפה כולי האי שיהא קרקע של החרוב קדוש בהדי שדה כולי האי אין לנו לעשות עין יפה לר"ש והשתא לפירוש זה משמע דאית לן למימר טפי כשמוכר אילן שיהא קרקע הצריך לאילן מכור עם האילן מדאימא כשמכר שדה שיהא הקרקע הצריך לאילן המשייר מכור עם השדה ותימה דמשמע דאי לאו מילתא דרב הונא הוה אמינא מוכר קרקע ושייר אילנות לפניו אין לו קרקע אלא מכר הקרקע הצריך לאילן בהדי שדה אע"ג דכשמכר אילן לא מכר קרקע הצריכה לאילן וי"ל דהיינו משום דאי לאו דרב הונא הוה ס"ד דכשמכר שדה ושייר אילן מכר כל השדה אף הצריך לאילן ששם שדה על הקרקע יותר ממה ששם אילן על הקרקע הצריכה לו אבל השתא דאשמעינן רב הונא דשם שדה לא מהני ליה לאחזוני בהדי שדה משום דנחת לזיורא סברא היא למשייר כתר אילן המשייר לפי שהיא צריכה לאילן מבתר שדה המשייר וא"ת אכתי והא במסקנא דשמעתין אמר לדבריהם דרבנן קאמר דאודו לי מיהא דלא ליהוי הקדש כמו מתנה אלא לכל היותר לא הקדיש אלא אילן הקדיש בעין יפה טפי ממכר ואע"ג דנמכר לא מכר חרוב ולא קרקע הצריך לו כשהקדיש הקדיש כל הקרקע ולכך הקדיש גם החרוב וכמו שאמר ר"ש לרבנן כן נאמר עתה אגיבא דר"ש כל זמן שלא ידע הברייתא דמיתי מינה דלא הקדיש טפי ממכר ואומר ר"י דאע"ג דקאמר הכי ר"ש לרבנן במסקנא מכל מקום נראה לגמרא דוחק לר"ש לומר שיסבור כדולי האי מקדיש בעין יפה טפי ממכר. ר"י:

רב הונא ברבנן פשיטא. תימה לרשב"א מנין פשיטא לו זה ע"כ היינו משום דלרבנן יש לו דרך במשייר בור ודות וכל שכן כשמשייר אילן

אם איתא דלא שייר לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל תנן ר' שמעון אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב ודן השקמה ותני עלה אמר ר"ש מה טעם הואיל ויונקין משדה הקדש ואי סלקא דעתך שיורי שייר כי קא ינקי מדנפשיה קא ינקי ר"ש דאמר כר"ע ורב הונא דאמר כרבנן כרבנן פשיטא נפקא מינה דאי נפלי הדר שתיל להו ומי

דאם איתא דלא שייר כו'. ואין סברה דלדעת כן עיכב את האילנות לעצמו שיהיו כאן לעולם אף לחזור וליטע אחרים במקומן כדרך שהיה לו כח זה באילנות הללו עד עכשיו אבל לוקח אילנות אין לומר לצורך כל הימים לקחו וליטע אחרים במקומן דעביד אינים דזכין אדעת ליומיה ולפירות קנאו: **לא אלא חרוב המורכב כו'.** אבל אחר אילנות ממילא קדושים הם בכלל שדה: כמו שמכורין מסתמא בכלל שדה: **אמר ר"ש מה טעם.** הוי מוקדשין חרוב ודן טפי מכל הנך דלעיל דס"ל מקדיש כמוכר שלא הקדיש אלא דברים דשייכי לשדה טובא דהוו נמי מכורין לענין מכר והלכך חרוב המורכב אינו מוקדש בכלל שדה: **הואיל ויונקין משדה הקדש.** הוא הקדיש את השדה בעין יפה אפילו מקום החרוב והסדן וכשאינו לעצמו לא שייר עמהן קרקע נמצאו גדלים מקרקע הקדש וגידולי הקדש הקדש גינהו. אלמא המשייר אילנות לעצמו אינו משייר קרקע אלא בעין יפה מוכר ומקדיש כל הקרקע: **ואי אמרת.** דמאן דמזכין קרקע לאחר ומשייר אילנות לעצמו משייר כמו כן קרקע יניקת האילנות וה"ה למקדיש אגיבא דר"ש דהא כי הדדי גינהו א"כ אמאי קדשי חרוב וסדן ומשום שיונקין משדה הקדש הא כי ינקי מדנפשייהו קא ינקי ממה שייר לעצמו ולא מקרקע הקדש: ומשני **ר"ש דאמר כר"ע.** רבו דמוכר בעין יפה מוכר הכל ולא שייר מן הקרקע כלום בין לצורך דרך בור ודות שעיכב בין ליניקת האילנות ששייר לפניו ומצי לוקח למימר ליה היום ולמחר כשייכש האילן עקור אילנך שקול וזיל וה"ה להקדש ומיהו לגבי מוכר בכלל שדה דברים שאינן בכללו לא שייך למימר עין יפה ועין רעה דמה שלא פירש לא מכר. והשתא הדר ביה הגמרא ממאי דאמר לעיל [ע"א] ואפילו לרבי עקיבא כו': **ורב הונא.** דמשייר קרקע עם האילנות דאמר כרבנן דבעין רעה מוכר ושייר לעצמו ממה שמכר את הצריך ליניקת אילנותיו דומיא דדרך בורו ודותו ששייר עם הבור והדות. ומיהו כמסקנא דשמעתא [עב:] מיתוקמא הא דרב הונא אפילו לר"ע והא"ע אמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף נ.) פשיטא מכר קרקע ושייר האילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר' עקיבא כו'. והא דמשני גמרא ר"ש דאמר כר"ע ולא קמשני ר"ש ס"ל המקדיש בעין יפה מקדיש טפי ממוכר דאילו מוכר ושייר אילנות לפניו כמו כן שייר קרקע לעצמו כדרב הונא אבל מקדיש בעין יפה הקדיש הכל ולא שייר אלא החרוב נבדו בלא קרקע ליכא למימר הכי דאם כן לאו למוכר מדמי ליה מכל וכל ולא לנותן מתנה מדמי ליה מכל וכל אלא קלת מדמי ליה למוכר דלא הקדיש אלא דברים שבכלל שדה ולנותן מתנה מדמי ליה שלא שייר כלום לעצמו במה שפירש והקדיש דכל הקרקע הקדיש ולא שייר מקום יניקת חרוב והא לאו סברא הוא אלא אי לנותן מתנה מדמי ליה לגמרי כרבנן דאמרי הקדיש את כולן או למוכר מדמינא ליה מכל וכל דכי היכי דמוכר שדה לא מכר בור וגת ושובך הוא הדין למקדיש וכי היכי דמוכר בעין יפה מוכר כל מה שפירש במכירתו ולא שייר מן הקרקע כלום אפילו ליעקת אילנותיו ה"ה למקדיש: וקמתמה **ברבנן פשיטא.** כיון דבעין רעה מוכר ועוד דמאי לוקח למימר ליה עקור אילנך שקול וזיל משום דמכחשי בארעא קל ומומר הוא לגבי בור ודות דלא מכחשי בארעא ואפ"ה אמרי רבנן דשייר דרך לעצמו לבורו ולדותו כל שכן גבי אילן: **נפקא מינה.** הא דרב הונא דאתא לאשמעינן אגיבא דרבנן דשייר קרקע לעצמו דאי נפלי הדר שתיל להו דאי לאו דרב הונא הוה אמינא שייר אילנות לפניו יש לו קרקע כל ימי קיום האילנות

מסורת הש"ס

ו) ל"ל כוחה הוא. רש"ש. ב) ול"ל לרבנן. ג) הקטילות יעקב מגיהן לדף לו: ד"ה מכר.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואי בו' דלא שייר אלא חוזה לו. עיין לעיל מ ע"א תוס' ד"ה לא:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לימא וכו' דעפיי אית ליה בקרקע היכא דמסיר: (ב) באר"ר לר"י לפרש דאי איתא דלא שייר: (ג) באר"ר ה"מ מכר קרקע ושייר לפניו שני אילנות אין לו קרקע: (ד) ד"ה מדנפשייהו ינקי ולאומר ר"י דודאי לר"ש דלא עביד:

רבינו גרשום

ראי לא שייר. מצי למימר ליה הלוקח דקא מכחשי לאראעי עקור אילנך שקול וזיל. ומה טעם מקדיש החרוב המורכב וסדן השקמה משום דקא ינקי משדה הקדש ומשחכח דקא מתחני משל הקדש. אבל חרוב שאין מורכב ושקמה לא הוי מוקדש. ולדבריך דאמרת מכר הקרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע מקום האילנות משיפולא עד תהום. אי הכי אמאי הקדיש חרוב וסדן השקמה. והא כי ינקי מדנפשייהו קא ינקי. דאיכא למימר דשייר המקדיש מקום האילנות ומדחול קא ינקי. אלא ש"מ מדהקדיש חרוב וסדן דלא שייר כלום בקרקע הכי נמי להיכא דמכר קרקע ושייר אילנות לפניו אין לו קרקע וקשיא לרב הונא. אלא ש"מ מדאמר רב הונא לעיל מכר את השדה ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע כדרבנן ס"ל דאמרי בעין רעה מוכר ושייר מקום אילנות: ור"ש דאמר. המקדיש את השדה הקדיש חרוב וסדן שקמה ומשום דמשדה הקדש קא ינקי כר"ע ס"ל דאמר מוכר בעין יפה מוכר כ"ש מקדיש. ואי קשיא לך ר"ש נמי אליבא דרבנן מצי למימר לו אין הכי נמי אלא מפרש לקמן מה הפרש יש: פשיטא. דהכי הוא דרב הונא כרבנן ס"ל. להכי נפקא מינה. ויש לו מקום האילנות לעולם דאי מתעקרו דיבשי הדר מצי שתיל במקומן:

ו) אינו מוקן ביותנו ואולי ע"ל ר"ש אגיבא דרבנן נמי אלי לאוקמא וכמו שמפרש לקמן (דף פב ע"ב) אלא מה"ע לאמרי לא ידע דמה הפרש יש בין מוכר למקדיש ע"ל וע" בתוס' כאן שה"ה מדנפשייהו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com